

AMERIKO
AMERIKO
ETHAN
CANIN

AMERIKO
AMERIKO
ETHAN
CANIN

Vyšehrad

Pro Mishu, Aylu, Amielu a Barbaru

Copyright © 2008 by Ethan Canin
All rights throughout the world are reserved to Proprietor
Translation © Michaela Ponocná, 2009
Cover design © Sarah Greeno, 2009

ISBN 978-80-7429-003-9

2006

Pokud jste se někdy účastnili něčeho podobného, pak nezáleží na tom, jak dávno k tomu došlo, jak dlouho se to už neobjevuje ve zprávách – jste odsouzeni k tomu, abyste to neustále vyhledávali. Abyste byli každý den svého života v určitém smyslu na stráži a čekali. Na drobnou zprávičku na zadní straně novin. Na neznámého člověka na koktejlovém večírku či nezvyklý dopis ve schránce. Na to, že se hrozivým způsobem opět vynoří něco, co se s největší pravděpodobností již nikdy nevrátí.

Ve skutečnosti by mě nikdy nenapadlo, že to budu právě já, kdo s tím po všech těch letech znovu přijde. Že to budu já, kdo se to konečně pokusí vysvětlit. Alespoň to, o čem vím, i když to je jen část. Pokud jde o ty ostatní části, mohu pouze hádat. Nicméně se v tom snažím najít nějaký smysl již dobrou polovinu svého života a myslím, že se mi to do jisté míry podařilo.

Namouduši nevím, co z toho vzejde – kdo najde v mých slovech bolest, a komu přinesou naopak určitou útechu. Nejde jen o to, že senátor Henry Bonwiler zemřel. Zpráva o jeho smrti vyvolala tady u nás pochopitelně zármutek, ale to není jediný důvod, proč jsem se o tom rozhodl vyprávět. Tím druhým jsou moje děti, o tom jsem přesvědčený. Máme tři dcery a jedna z nich právě překročila věk, v němž jsem byl, když se to všechno odehrálo, a musím říci, že pociťuji jistou úlevu, že na jejich život nikdy nedopadl podobný stín; ale zároveň vím, že se toho člověk nikdy nepřestane obávat.

Vždyť pokud vás děti nepřimějí pohlížet na věci jinak – nejprve je přivedete na svět, a potom sledujete, jak do něj odcházejí –, pak vám pomáhej Bůh.

Na poslední rozloučení se senátorem Bonwillerem se dostavilo ještě víc lidí, než jsem očekával. Dopoledního obřadu se zúčastnilo pravděpodobně šest set osob – v to nepočítám ty, kdo nebyli pozváni a postávali ve stínu platanů na chodníku před kostelem sv. Anny a ovívali se novinami. A nejméně tisíc lidí přišlo na veřejný pohřeb, který se konal odpoledne na hřbitově sv. Gabriela, kam to nebylo příliš daleko a kde nebylo o moc chladněji než ve městě. Hřbitov se nachází na území Islingtonu, a přestože na něm nejsou pohřbení žádní jiní slavní muži, senátor Bonwiller se v Islingtonu narodil a žil tam, dokud ho ambice nezavedly jinam: podle mě to muselo být jeho přání, aby nakonec spočinul právě na tomto místě. Leží zde i jeho otec, matka a bratři. Jeho manželka je pohřbená o patnáct set kilometrů dál, v Savannah v Georgii, vedle svých vlastních rodičů, a o této skutečnosti si lidé mezi sebou nepochybně šeptali. Henry Bonwiller byl přinejmenším složitý člověk. Do jisté míry jsem ho znal. Ne tak dobře, abych věděl, co by si asi pomyslel o daném rozmístění hrobů, ale dost na to, aby mi bylo jasné, že by ho množství smutečních hostů potěšilo.

Byla sobota na konci září. Vlna veder zničila trávníky po celém státě a z louky se k nám nesl pach hniјících jablek. Právě skončilo rozloučení nad hrobem a my jsme se dosud tísnilo ve stínu mohutných dubů, jejichž velkolepé kmeny se zdvíhají z trávníku na hřbitově v pravidelných rozestupech, jako by se mezi sebou byly dohodly. Zdálo se, že ke vzájemné dohodě došlo i v jiných otázkách. V novinách *The New York Times* věnovali té zprávě titulek na nejdůležitějším místě na první straně a tři sloupce v oddílu vyhrazeném nekrologům, jejich článek však obsahoval pouze jeden odstavec o Anodyne Energy a o Silverton Orchards se zmínili obdobně stručným způsobem. List *The Boston Globe* uveřejnil v pravé části přední strany úvodník nazvaný „Země truchlí“ a zakončený slovy „toto je konec lepších časů“. Ani v něm však nezapadlo o moc víc slov o kterékoli z těch dvou důležitých součástí celého příběhu.

Reportáž pro *The Speaker-Sentinel* jsem nepsal já, protože jsem byl na pohřbu z osobních důvodů, ale pomáhal jsem s ní jedné z našich mladších zaměstnankyň, středoškolské stážistce, která dorazila nevhodně oděná – málo slavnostně a ve svém vlastním ironickém stylu – a nejspíš neměla tušení o totožnosti poloviny osobností, na něž se dívala. Senátor Bonwiller zemřel v devětaosmdesáti a téměř patnáct let se už neobjevoval ve zprávách, mezi shromážděnými však byl víc než tucet senátorů Spojených států, dva soudci nejvyššího soudu, guvernéri států New York a Connecticut a tolik právníků, soudců a státních zástupců, že by dokázali zaplnit okresní věznicí. Také jsem viděl celý sbor penzionovaných státních policistů vyšňořených v někdejších slavnostních uniformách se saténovým lampasem. Ale tolik z nich se opíralo o hůlku nebo sedělo v pojízdném křesle, až se člověk mohl domnívat, že Henry Bonwiller byl jen právník z malého města, jenž uklouzl a spadl, a ne muž, který se kdysi mohl stát prezidentem Spojených států, kdyby se kolo osudu pototočilo trochu jiným směrem.

Ta stážistka z *The Speaker-Sentinel* se jmenovala Trieste Millburyová. Od té doby, co k nám nastoupila, jsme už spolu obehli pár akcí, ale mám-li říct pravdu, to odpoledne jsem zalitoval, že nepracuji pro nějaký větší list – takový, kde by se vydavatel neocítl na pohřbu společně se svým stážistou. Ale tak už to u nás chodí: rádi posíláme na reportáže vlastní lidi, přestože jsme svázáni pevnými pouty s telegrafními tiskovými agenturami. Jsme poslední z místních deníků, jenž se dosud nenechal koupit nějakým mediálním obrem, jako jsou McClatchy, Gannett či Murdoch, a i když jsme nedávno přestali vycházet v neděli, zbývajících šest dní v týdnu dosud vydáváme velice dobré ranní noviny, které si píšeme sami už více než sto let. Na tohle jsem hrdý.

Ačkoli mám takové tušení, že i to pomalu končí. Tady v okrese Carroll to tak prostě chodí. Je to už deset let, co nad železářstvím visela cedule Delaney & synové a pekárna nesla název Bratři Clearyovi, a patnáct jich uplynulo od chvíle, kdy kavárna Starbucks v místním nákupním středisku přesvědčila potomky holandských pěstitelů zeleniny, aby u pokladny mluvili italsky. Právě senátor Bonwiller sem přilákal

nejprve IBM a nedlouho poté je následovaly i firmy DuPont a Trane a Siemens. A to byl pouze začátek toho, jak to vypadá teď, kdy máme k dispozici obchody s nábytkem a domácími potřebami, jako jsou Crate & Barrel a Lowe's, a na jaře se tu prý otevře Ikea – tady u nás, v kraji, jenž dřív býval tak opuštěný. Spousta lidí je za to Henrymu Bonwillerovi vděčná. A spousta naopak ne.

Rodiče Trieste Millburyové podle mě patří k těm druhým. Žije s nimi na opuštěné farmářské půdě patnáct kilometrů na sever od města, v přívěsu na kraji vysušeného močálu, který se v osmdesátých letech znovu naplnil vodou, poté co byly schváleny zákony o ochraně mokřin – opět dílo senátora Bonwillera. Tato část okresu není tak rozvinutá jako některé oblasti na jihu, jež jsou nyní poseté koňskými farmami, panskými statky a kůlnami pro kočáry, natřenými historickým odstínem červené. Ale v okolí Millburyových byste ani tak nenašli mnoho dalších přívěsů. Jsou to vzdělaní lidé – Triestin otec kdysi býval chemikem u společnosti DuPont –, nicméně se domnívám, že Trieste je u nich doma jediná, kdo ráno odchází do práce.

Na pohřbu měla pomáhat našemu reportérovi. On napíše článek a Trieste kratší novinovou zprávu. Když byly senátory ostatky uloženy do hrobu, řekl jsem jí, ať si vybere nějaké téma, jakékoli chce, a pokud si s tím dobře poradí, tak to v pondělí ráno otisknu.

„Dostanu krátký komentář,“ pravila, „je to tak, pane? Jenom si to ověřuju.“

„Pokud to bude dobré,“ řekl jsem. „Pak ano, dostanete.“

Vzduch musel mít dobrých pětatřicet stupňů. Razili jsme si cestu k obcerstvení. Obřadu se zúčastnila i moje žena a otec, ale ti už zamířili do kamenné vstupní budovy, aby unikli panujícímu vedru. Pracovník cateringové firmy právě otevíral baleň minerálek a Trieste nám vzala každému po jedné lahvi.

„Kdyby to, co píšu, nebylo dobré,“ pravila a podala mi vodu, „žádný komentář bych nechtěla.“

„To bude zřejmě pravda.“

Usmála se. „Je mi jasné, že někteří z těchto mužů jsou slavní,“ pokračovala. „Jenom nevím, kdo to vlastně je.“

„Jak potom poznáte, že jsou slavní?“

„Stačí se na ně podívat. Jsou větší než obyčejní smrtelníci.“

Napil jsem se. „Mocní muži jsou stejní jako všichni ostatní,“ namítl jsem. „I oni strkají do kalhot nejdřív jednu nohu, a pak tu druhou.“

Znovu se usmála; byl to její zvyk – pro reportéra užitečný. „Je to něco, co říkával váš otec, pane? Myslím, že jsem ho viděla při obřadu, nebo se pletu?“

„Nepletete.“

„Můj táta to říká taky.“ Dala si doušek vody. „Ale máma s ním nesouhlasí. Podle ní si je mocní musí oblékat rychleji.“

„Trieste,“ řekl jsem. „Senátor Bonwiller sehrál v mém životě důležitou roli. Budu tady dnes chtít strávit jistý čas o samotě.“

„Rozumím. Vidíte někoho konkrétního, koho bych měla poznat?“

„Co takhle guvernér?“ odpověděl jsem jí a ukázal jí ho v davu. „To by pro začátek nebylo špatné. A je tu i spousta kongresmanů. Ale budete muset slídit taky trochu na vlastní pěst, Trieste. Najděte si někoho, koho vyzpovídáte. To je jedna z věcí, jež reportéři dělají. Je to spolehlivější vodítko než to, jak významní lidé vypadají.“

„Chápu. Ta voda je příjemně studená, vidíte? Člověka to úplně probere.“ Pohlédla na mě. „Ale teď bych si už asi měla jít po svých, že?“

„Díky, Trieste. To by od vás bylo milé. A mimochodem,“ podotkl jsem. „Rozhlédněte se kolem sebe. Všichni ostatní sem přišli v obleku či tmavých šatech. Tohle je pohřeb senátora.“

„Já vím,“ řekla a zamířila do davu, „ale takhle mě aspoň neztratíte z očí.“

* * *

Senátor Bonwiller si po celý život získával mocné přátele i mocné nepřátele, a jak jsem procházel mezi shromážděnými lidmi, viděl jsem, že smuteční hosté se nyní skládají ze zástupců obou těchto skupin, navzájem promíchaných a spojovaných ani ne tak láskou či pohrdáním k tomuto muži, jako spíš tím, že zřejmě všichni sdílejí intenzivní vzpomínky na to, jaká naše země bývala za senátorových časů, a také evidentní skutečností, že již mají do jednoho život za sebou. Už jsem se přece zmínil o holích a kolečkových křeslech. Jako

chlapec jsem jednou slyšel senátora Bonwillera, jak říká, že má nejraději své nepřátele, protože nikdy nemusí pochybovat o jejich upřímnosti; ale když jsem se ubíral davem, měl jsem chuť mu říct, že se možná nakonec zmýlil i v tomhle úsudku. Muži a ženy, kteří proti němu bojovali – snažili se ho zničit svými úvodníky a dopisy a slovy pronášenými šepetem na koktejlových večírcích –, tu byli hned vedle těch, kdo mu každý rok posílali dárky k Vánocům a šeky při každé kampani, a všichni vypadali stejně zasaženi jeho skonem. Nějak jsem vycítil, že mu odpustili. Že odpustili i sami sobě – teď, když už ten pád definitivně skončil.

Ale cestou mezi nimi jsem zároveň pochopil, že Trieste, jež není na světě ještě ani tak dlouho jako má nejmladší dcera, měla naprostou pravdu: muži, které jsem poznal, ti, kdo se dosud pohybovali ve středu dění, byli přesně takoví, jak říkala – větší než ve skutečnosti. Senátoři a guvernéri a dokonce i členové státního kongresu. Stále z nich cosi vyzařovalo. Jakési světlo, jež vrhali a jež je zvětšovalo v očích všech, kdo je obklopovali.

Davem si razil cestu Dirk Bonwiller, senátorův syn. Dopoledne přednesl v kostele sv. Anny smuteční řeč a mně to trvalo pouhou minutu, než jsem si uvědomil, že se bude v brzké době sám ucházet o tentýž úřad. V roli řečníka si počínal stejně zkušeně jako jeho otec – tytéž protahované odmlky, tentýž hluboký šepot, tatáž poetická opakování určitých frází –, ale přesto musím říct, že i když mluvil o největším liberálovi v Kongresu Spojených států od dob Sama Rayburna a obhájci všeho, za co se kdy brali chudí, pracující a odbory, člověk by mohl snadno zapomenout, že to také byl řečníkův otec. Proslov Dirka Bonwillera totiž obsahoval politické prvky – hned tři nebo čtyři. Ta rodina je zkrátka taková.

Dirk je pohledný stejným způsobem jako kdysi jeho otec; má mohutnou postavu a nadměrně velký, nesmírně výrazný obličej, který vypadá, jako by už byl nasvícený pro televizní vysílání. Dokonce i teď, po kázání, modlitbě a symbolickém vhození hrstky hlíny do hrobu, konal tento jedinečný zjev pohybující se nad houštím tmavých klobouků smutečních hostů svou práci. Přesně tak jsem býval schopný rozeznat

Henryho Bonwillera: mihotavé rysy vznášející se nad davem lidí jako biskupská mitra nad shromážděním věřících.

Sám jsem vysoký, a když senátorův syn procházel kousek ode mě, protlačil jsem se k němu se slovy: „Ta vaše dopolední řeč byla pěkná, pane Bonwillere. Vašemu otci by se líbila.“ Natáhl jsem k němu ruku přes hlavy lidí. „Corey Sifter – je mi moc líto, co se přihodilo.“

„Ano, já vím, já vím. *Speaker-Sentinel* jsou dobré noviny. Zřejmě poslední svého druhu.“

„Vaši lidé vás dobře připravili.“

„Vůbec ne. Znáám vaši práci. Vždycky jsme si cenili vaši podpory.“ Stáhl si brýle kousek dolů, aby se na mě mohl podívat přes jejich obroučky. „Doufám, že s ní můžeme počítat i do budoucna.“

A pospíchal dál.

Musím říct, že to nebyl zrovna pohřební rozhovor – přesto poměrně uhlazený. V Senátu nás už tři volební období zastupuje republikán, neboť západní polovina státu začala být konzervativnější, ale Dirk Bonwiller bude mít určitě alespoň rovnocennou šanci. A potom – kdo ví, co udělá? Řídí Spolek na ochranu zemědělské půdy v Albany, zasedá v radě Výboru pro obnovu Bronxu a loni přednesl projev na hlavním pódiu sjezdu odborové federace AFL-CIO v Rochesteru; má jeden dům tady a druhý – pískovcový – v Brooklynu a na prázdniny jezdí k Sackets Harbor u jezera Ontario; je nasnadě, že až přijde jeho čas, dokázal by oslovit zástupce všech vrstev Demokratické strany.

Za hřbitovem se nachází přírodní rezervace tvořící součást území, jež se díky zákonu prosazenému s pomocí Henryho Bonwillera proměnilo zpátky v mokřinu, jakmile biologové pochopili, co s ní provedli holanďští pionýři, když ji vysušili, a já jsem se nyní vydal tím směrem, abych unikl lidem. Nejsem samotář – v tomhle zaměstnání by samotář nevydržel ani měsíc –, ale má žena sem přijela vlastním vozem, a jak znám svého otce, moc rád se sveze zpátky domů s ní. Oni dva neznali senátora tak, jak jsem ho znal já.

Když jsem došel k rezervaci, viděl jsem, že tu teď žije značné množství ptáků a krajina vypadá, jako by nikdy nebyla ničím jiným než tím, čím se stala znovu: nehlubokým

močálem porostlým orobincem a vrbami a potečkovaným plochými listy leknínů a zvadlými ibišky. Jak říkají ti, kdo jsou vůči senátorovi skeptičtí – zabralo nám to tři století, abychom se vrátili zpátky tam, kde jsme začali. Nízko nad zakrslým porostem se vznášel jeřáb kanadský. Vstup do samotné rezervace se nachází pod nevysokým hrbolatým kopcem, na němž leží hřbitov, a když jsem do ní sešel, viděl jsem už jen střechy autobusů odbočujících z parkoviště na dálnici. V prohlubni, kde jsem stál, jsem slyšel osamělou žabu, mým očím však zůstala skryta kdesi v temné vodě čeřeně vodními brouky a tajemně se kývajících stonky. Chodníčky – hrubě otesaná, stříbřitá cedrová prkna stlučená dohromady jen pár centimetrů nad vodou – lemují okraje bažiny a já jsem se po jednom z nich vydal. Občas se přede mnou mihl sumec a zmizel v hlubinách. Čtyři sta metrů za mými zády se dosud pohybovali smuteční hosté, nicméně z koryta, kterým jsem se ubíral, jsem je neviděl. Přešel jsem střed močálu, až po ramena schovaný v orobinci, a pak jsem vyšplhal na hřeben, jenž se táhne nad potokem. Nahore jsem se posadil na lavičku pod obrovitým dubem, který není ani tak vysoký, jako spíš rozložitý, a jehož kořeny tvoří kostru dlouhého úbočí, jež skýtá výhled na polovinu carrolského okresu.

Na co nejsme připravení, je způsob, jakým děti mění i naši minulost. To je ono. Každý z nás ví, že mění naši budoucnost, ale když je vidíte v jejich nevinnosti – nejdřív v postýlce, pak na kole a potom v autě, při fotbale a na různých vystoupeních a zakrátko už na promoci a na svatbě – když jste svědky toho všeho, pochopíte, že cokoli jste kdy udělali, každý čin, na němž jste se kdy podíleli, má ještě další význam a ten je větší a strašlivější než ten, o kterém jste věděli. Nejen význam, jež to mělo pro vás, ale i pro dítě někoho jiného. Právě a především tohle se mi teď vybavilo. Nevyhnutelná pravdivost toho, že všechny vaše skutky – ty čestné i ty falešné, malicherné i zkázonosné – žijí dvojím životem. Mohu jen žasnout nad shovívavostí svých vlastních rodičů a dalších lidí, kteří tvoří součást tohoto příběhu.

K jezeru Erie je to od nás dvacet minut a k Ontarijskému jen o kousek dál, a když si stoupnete a nastavíte tvář vánku, uvědomíte si přímořskou průzračnost oblohy a vůni moře ve

vzduchu: jako by sem zabrousil vítr z pobřeží, přestože se nacházíme šest set padesát kilometrů od Atlantiku. Výstup mi zabral dobrou čtvrt hodinu. Při pohledu na východ jsem viděl, že na parkovišti zbývá už jen pár aut. Předě mnou, nad Masaguintem, kde žije Trieste Millburyová se svými rodiči, se začaly objevovat první cáry vrstevnatých mraků. V tuto hodinu jsou zezdola osvětlené, takže připomínají dlouhá stříbrná pravítka a denní obloha mi díky nim vždycky připadá tak nějak velkolepější, ale přesto neupoutají váš pohled tak, jak se to tady na podzim daří typičtějším kupovitým oblakům s jejich bělostnou horskou mohutností a příslibem dunivých bouřek. Rozhlédl jsem se kolem dokola. Za pár hodin, až se snese soumrak, bude nebe nad Masaguintem tvořit tmavou díru v horizontu, jenž je nyní jinak osvětlený od Islingtonu až po Steppan. Tohle je zřejmě další věc, o níž vypráví tento příběh: jak není cesty zpět.

Zvedl jsem se z lavičky. Masaguint jsem teď měl za zády, hřbitov před sebou. Podle mne se té zbývající půdy již brzy zmocní developerské společnosti. To, co zůstává ladem, území, kde žije Trieste, je poseté ledovcovými balvany o velikosti osobního auta; něco takového však v dnešní době nikoho nezastaví. Nepochybně dají jednotlivým projektům názvy jako Žulové úbočí či Sídliště u kamenitého potoka a promění ty velké zapuštěné balvany v sloupy u vchodu nebo je vztyčí a vytesají do nich čísla domů. Někteří lidé si myslí, že k tomu dojde až tak za deset let, já se však domnívám, že to bude dřív.

Když jsem se vrátil, hřbitov již byl téměř prázdný. Dva zaměstnanci pohřební služby v obnošených oblecích skládali židle do komínku a zpoza kopce v dálce vyjel traktor: blížili se hrobníci. Cestou po chodníku přes močál jsem se důkladně rozhlížel. Byl to můj poslední pohled na senátora Bonwillera.

Ležela mezi námi hromada hlíny. Traktor zpomalil, z bagrové lžice vyskočil muž a řidič pak začal hrnout zeminu směrem k hrobu. Přesunul jsem se pod jeden z dubů. Hrobníci nadávají, plivou a zašlapávají nedopalky do trávy i v případě, že pohřbívají senátora, a přesně to dělali nyní při zasypávání jámy. Potom si vzali náčiní a dali se do jemnější

práce – uhlazování okrajů v trávniku. Henry Bonwiller byl vždycky přítelem pracujícího muže.

Jakmile skončili, nasedli do traktoru a odjeli zpátky přes kopec – a právě tehdy se objevil na scéně další muž. Trhavým krokem vyšel zpoza stromu a dokulhal po trávě k hrobu. Jedna noha mu zaostávala za tou druhou, takže ji musel pokaždé houpavým pohybem protáhnout kolem hole, o níž se opíral. Tak jsem ho také poznal: podle toho kulhání a pak i podle vyřezávané rukojeti jeho hůlky.

U hrobu se zastavil a rozhlédl. Potom sklonil hlavu. Byl starý jako senátor, ale i z dálky jsem viděl, že jeho tvář dosud patří k onomu typu zarytě odhodlaného amerického obličejce, na jaký tady narazíte čím dál řidčeji. Nechci, aby za mě mluvila má profese, ale kdyby si sundal klobouk, byl by z toho dokonalý obrázek na přední stranu.

Byl opotřebovaný, ale poslední, kdo zůstal stát.

Z korun stromů se teď ozývali špačci. Za pár minut se však znovu rozeznělo rachocení motoru a po další chvíli se opět objevil traktor, jenž tentokrát přivázel travní drny. Dojel na místo a zůstal stát pár metrů za zády toho muže. Ten však ani nevzhlédl. Vytušil jsem, že hrobníci nevědí, co mají dělat. Řidič vypnul motor. Jakmile to udělal, ozvala se jakási zlostná talk show z radiomagnetofonu – ty budou mít na svědomí zánik novin, jako jsou ty moje –, načež se natáhl a také ho vypnul. Pak jen seděl uvnitř, zatímco jeho pomocník vylezl ze lžice, zůstal stát a zahleděl se stranou. Podle mě byli rádi, že mají ještě minutku na to, aby si mohli v klidu zakouřit.

Za okamžik řidič slezl z kabiny a oba se pustili do opravování trávniku. Pečlivě doplňovali chybějící místa kolem hrobu čtvercovými drny; tam, kde to bylo potřeba, je přiřízli kapesním nožem. Nicméně ten muž vzhlédl, teprve když skončili s prací, nasedli do traktoru a vydali se po trávě zpátky; a jakmile jsem vykročil zpoza stromu, konečně se podíval i na mě, ale jen krátce. Muselo nás dělit necelých padesát metrů, přesto jsem si jist, že nevěděl, kdo jsem. Já jsem si však pořádně prohlédl jeho obličej a pak také kachní hlavu, která tvořila rukojeť jeho hole. Popošel jsem o pár kroků blíž a vtom jsem si všiml, že tu má i manželku. Stála za stromem.

Musím říct, že vypadala zničeně, a když si všimla, že se na ně dívám, naznačila mi rukou, ať jdu pryč.

V té chvíli jsem se otočil a zjistil, že její manžel klesl na koleno, a i z místa, kde jsem stál, jsem poznal, že pláče.

Tak. To byl tichý konec toho všeho.

Už nezůstal naživu nikdo jiný, kdo by věděl, jak to všechno bylo.

1971

Vyrostl jsem patnáct kilometrů od onoho hřbitova, ve městě, jež téměř celé vybudovala a vlastnila jediná rodina, Metareyovi. To město se jmenuje Saline; staří rodáci by si o něm zarýmovali „Saline, Saline, to je plné mršin“, zatímco nově příchozí „Saline, Saline, to je plné mašin“. Nacházíme se hodinu cesty na jih od Buffala v západní části státu New York, na bývalém území Indiánů kmenů Erie a Seneca. Roku 1881 dorazil mládenec jménem Eoghan Metarey bez haléře v kapse společně se svým otcem do Fort Clintonu ve státě New York, poté co přežili půlroční plavbu ze své vísky na východě Skotska, a pak se vydali na západ do našich nízkých kopců a lesů plných stromů s tvrdým dřevem. Kovali koně a uklízeli stáje za jídlo a svezení, do roku 1890 si však našetřili dost peněz na to, aby si mohli otevřít železářství, z něž pak Eoghan Metarey vybudoval své impérium. Během pěti let si koupil první velký pozemek a za dalších pět už potřeboval obchodní stanici, aby měl kde ubytovat všechny ty dřevorubce a dělníky na pile a lamače kamene, jež zaměstnával. Stal se prvním velkým kapitalistou v této části světa a jedním z prvních, kdo založil osadu pro své zaměstnance; na rozdíl od ostatních magnátů té doby však sám žil ve městě, které vystavěl. Když se pustil do budování Saline, po lesích se dosud potulovala skupina zrádců z kmene Seneca, a tak neztrácel čas a rychle se jich zbavil. Pár z nich dostalo práci průvodců a zbytek peníze, aby se přestěhovali na jih, takže návštěvník města mohl již na přelomu století vyjet výtahem

od firmy Otis do nejvyššího poschodí šestipodlažní banky New World Bank v Saline, jež se honosila žulovou fasádou a patřila Eoghanu Metareyovi, vypít si šálek čínského čaje a přes nevelké, břidlicově zbarvené okno se pokochat výhledem na jezero Erie ležící třicet kilometrů na západ, kde tito Indiáni kdysi rybařili.

Až do konce druhé světové války se Saline i Metareyovým dařilo. Majestátní ústřední náměstí začínalo u širokého mramorového schodiště knihovny s řeckými sloupy, která nesla jméno Eoghana Metareye, a jeho chodníčky osvětlovaly plynové lampy z litého bronzu, jež nesly jméno jeho slévárny. Veřejný park naproti přes ulici byl rozdělený na dvě části umělým potokem, který nechal tento muž vykopat a ve kterém čerpadlo po celé jaro a léto pohánělo vodu přes sled vodopádků vytesaných z jeho žuly. Centrum města bylo šest bloků dlouhé a zásluhou Metareyových kamenolomů se pyšnilo elegantní kamennou fasádou velkoměsta. Z vrcholku kopce sv. Anny, jenž se začínal zvedat za poslední komerční budovou, to oči návštěvníka táhlo na západ k jezeru Erie, k téměř lákavému výhledu na vodu, jaký skýtalo nejvyšší poschodí banky. V přístavu Port Carrol měl Eoghan Metarey zakotvenou největší jachtu v celých Spojených státech – nebo tak to alespoň tvrdili salinští pamětníci. Můj dědeček se narodil ve Skotské nížině, avšak můj otec již na pozemku Eoghana Metareye, v jedné části dvojdomku z lícových cihel s plechovou střechou, v němž jsem vyrostl i já sám, v ulici Dumfries Street č. 410A. Druhou polovinu, 410B, obýval jistý Eugene McGowar, který rovněž pracoval pro Metareyovy a stejně jako můj otec se zdál být odjakživa vděčný za to, že se nachází v novém světě – přestože období jeho někdejší prosperity již pominulo –, ve čtvrti, kde každý blok postavil Eoghan Metarey a kde byly všechny domy stejné.

Samozřejmě až na dům samotných Metareyových. Do roku 1955, kdy jsem se narodil, již většina kamenolomů a pil patřících Metareyovým ztichla a značné množství jejich dělníků se odstěhovalo na východ, centrum města však dosud vypadalo stejně a každý, kdo sem přijel na návštěvu, se i nyní musel jít podívat na Metareyovic panství zvané Aberdeen West. Byl to zámeček o čtyřiařdvaceti pokojích, postavený v edvardovském stylu z kamene a cihel, a v té době jej

obýval nejmladší syn Eoghana Metareye, Liam, jenž převzal rodinné podniky. Dům trůnil na nejvyšším místě pozemku ve tvaru trojúhelníku o rozloze čtyřiceti tisíc hektarů, což představovalo téměř čtvrtinu okresu. Eoghan Metarey se narodil vesnickému podkováři, nicméně do šestatřiceti let již stačil položit železnici spojující Albany s Washingtonem a zahájit těžbu v nejbohatší uhelné sloji Nového Skotska. Bylo to v době, kdy uhlí pohánělo většinu průmyslových závodů v Nové Anglii a zanedlouho se mělo začít spalovat ve všech nových elektrárnách vybudovaných pro neustále se rozrůstající předměstské čtvrti, odkud lidé dojížděli za prací do New Yorku. Krátce před prvním prudkým rozvojem výstavby v naší části státu uvedl do provozu tři pily mezi Saline a jezerem Erie a skoupil lesy, aby je měl čím zásobovat. A to ještě nebylo všechno: v éře, kdy vyrůstaly všechny impozantní budovy v Albany, Buffalu a na Manhattanu, se pustil do těžby vápence a žuly v kamenolomech, které pracovaly čtyřicet hodin denně, po sedm dní v týdnu, osvětlené Edisonovým úžasným novým vynálezem; obrovské kusy kamene pak nakládal na ploché metareyovské železniční vozy, jež je dopravily až k jeho skluzným žlabům. A rok před vypuknutím první světové války se stal společníkem Johna D. Rockefellera, s nímž vlastnil ropné vrty v kanadské Albertě, o tři tisíce kilometrů dál na západ. Zdálo se, že jako mnoho jemu podobných vždycky ví, co se bude dít.

Za mého dětství byl tím, kdo se staral o město, Liam Metarey. Skutečnost, že se tolik podobal svému otci, mu neškodila ani ve vztahu ke starším obyvatelům, kteří zřejmě věřili, že jim Bůh nabídl mimořádnou ochranu v podobě dvou téměř identicky vyhlížejících spasitelů ze starosvětského Skotska. Oba Metareyovi byli vysocí, neklidní muži s úzkým, nahoře ostře zahnutým nosem a gaelskými lícními kostmi, jež se tlačily k temným, upřeně hledícím očím – očím, které do dnešního dne nepřehlédnete na žádné fotografii kteréhokoli z nich. Nejde ani tak o jejich barvu; spíš o náladu a skutečnost, že jejich oduševnělý pohled nápadně kontrastuje s válečnickým vzezřením tváří a nosu. Otec i syn ve skutečnosti vypadali mnohem víc jako umělci než jako průmyslníci – alespoň mně se to tak vždycky jevilo. Připomínali spíš

staré fotografie Kafky v Praze či Picassa v Paříži než některého z Rockefellerů nebo Vanderbiltů.

A Metareyovi také jezdili obyčejnými vozy a obvykle nosili tytéž věci, do nichž se dodnes oblékají zdejší řadoví občané. Suroviny na nedělní oběd nakupovala June – manželka Liama Metareye – u Burdicka stejně jako má matka i ostatní místní hospodyňky. Všechny tři Metareyovic děti – dvě děvčata, Christian a Clara, a jejich bratr Andrew – navštěvovaly základní školu Martina Van Burena, nižší střední školu guvernéra Minuita a pak vyšší střední nesoucí jméno Franklina Roosevelta tak jako zbytek dětí ve městě a také chodily domů touž cestou. V jednu dobu, těsně před inaugurací Johna Kennedyho, Liam Metarey pracoval pro prezidenta Eisenhowera – byl ministrem financí (dosud mám schovanou padesátidolarovku s jeho hranatým podpisem vyvedeným levou rukou) –, ale pokud vím, těch pár měsíců představovalo jediné období, kdy rodina nebydlela v Saline. Jinak žili po celý rok na svém panství a my zase na půdě, jež kdysi tvořila pastviny pro jejich koně.

V době, kdy jsem se narodil, se majetek Metareyových už více než deset let zmenšoval, ale i v daném stavu byl velkolepý. Dosud k němu patřily cihelny, papírna, New World Bank v Saline, slévárna, továrna na výrobu laminátových lodí v Buffalu, dvě zbývající pily a uhelné sloje a ropné vrty v několika kanadských provinciích. Jachta již byla věcí minulosti, na jezeře Erie však měli plachetníci a vlastnili téměř tři stovky domů v Saline a Islingtonu, které Liam Metarey nadále pronajímal za ceny, jež připadaly rozumné i jeho nájemcům. Dva ze svých vytěžených lomů na vápenec a žulu proměnili Metareyovi v jezera a nasadili do nich pstruhy. Do přístavu Port Carrol to od nás bylo jen půl hodiny, ale pokud jste vyrůstali v Saline, naučili jste se rybařit, veslovat a případně i řídit motorový člun na bývalém Metareyovic vápencovém lomu č. 3 a z vysokých skal u žulového lomu č. 1 jste se zase naučili skákat do vody. Můj otec a ostatní muži z okolí si z jejich vod přinesli domů nejednoho pěkného pstruha, stejně jako si v zimě nosili pěkné kousky vysoké a bažantů z Metareyovic honiteb. Z těchto i dalších důvodů měli Liama Metareye rádi dokonce i lidé, kteří pro něj pracovali.

Jedním z nich byl můj táta. Stejně jako jeho otec, horník, a jeho bratři – celkem jich bylo pět –, stavební dělníci. Táta měl společně se svým nejstarším bratrem firmu na pokládku chodníků a budování základů a k mým prvním vzpomínkám patří, jak jsem shora poslouchal pleskání jeho vysokých holínek o přední roh verandy, když si z nich oklepával na trávu bahno a ztvrdlé kousky betonu. Jakmile jsem ho zaslechl, utíkal jsem dolů, abych se s ním přivítal. Šel se dovnitř vykoupat a maminka mi podala sklenici s čajem, již jsem mu zanesl, aby si ho mohl ještě před večerí vypít. Během větší části mého dětství jsme měli chodník potažený vrstvičkou jemného šedého prachu, který se táhl vzhůru po schodech verandy, až nakonec vytvořil bledý kruh na tkané rohožce uvnitř stíněné předsíně, jež byla stejně jako otcova kůže a rodičovská ložnice vždycky cítit vápencem.

Táta se však v té maličké ložnici každý večer učil a na podzim toho roku, kdy jsem začal chodit do školy, získal instalatérskou licenci. Od chvíle, kdy jsem byl dost starý na to, abych se o takové věci zajímal, byl právě tím: instalatérem. Také vstoupil do odborů, v časech, kdy se odborářům nabízel spousta pracovních příležitostí. Instalatérská živnost patřila v naší čtvrti k vysoce ceněným povoláním – rozhodně byla lepší než to, co dělal dřív, a čeho kdy dosáhl jeho vlastní otec. Stejně jako všichni ostatní pracoval většinou pro Metareyovy.

Také byl poměrně dobrý elektrikář – takhle to tady kdysi chodívalo, pokud jde o řemesla – a později, v šedesátých letech, poté co sem senátor Bonwiler a Metareyovi přilákali IBM, a tak zde začaly rychle růst nejrůznější projekty, na nich občas vykonával obě činnosti. Pracovní trh byl po nějakou dobu tak dobrý, že nad tím odborová organizace elektrikářů přivírala oči, a najdete tu poměrně hodně domů, v nichž táta odvedl veškerou instalatérskou práci a postaral se rovněž o většinu elektrických rozvodů. Dokonce jsou i takové, kde dělal obojí a k tomu ještě základy. Pokud se přesně v určitém úhlu pozorně zadíváte do jihovýchodního rohu suterénu poměrně velkého množství zdejších čtyřicet let starých domů, uvidíte tam písmena GCS – Granger Corey Sifter – úhledně vyrytá do betonu a těsně pod nimi datum. Corey bylo tátovo prostřední jméno. A moje je zase Granger.

Byl to úplně nový typ stavebního boomu – domy se budovaly zároveň se silnicemi, u kterých stály, a patřily rodinám, jež v nich žily – a ty roky znamenaly počátek druhé vlny prosperity města Saline. Tento rozkvět trvá ve své novější podobě dodnes: díky tomu, že do města přicházejí výrobci elektroniky, firmy sestavující počítače a nyní i dodavatelé čipů – moderní společnosti, které si zakoupily prvotřídní pozemky, na nichž kdysi stávaly pily a lesy Metareyových. Těmto firmám se zamlouvá zdejší životní úroveň, přírodní rezervace, hojnost středoškolských absolventů a jezera, jež jsou pro každého tak snadno dostupná – a všechny tyto dary nám tak či onak poskytli Metareyovi.

A také Henry Bonwiller. Dnes by to člověku mohlo připadat zvláštní, že celé město smýšlelo o těchto dvou mužích takovým způsobem – že jsme v nich tehdy viděli dobrodince a ochránce, a pokud to bylo zapotřebí, tak i spasitele. Přesně takhle to však v Saline bylo, když jsem vyrůstal. Dnes už to vidím jasněji a stejně jako všichni ostatní mám na senátora Bonwillera svůj vlastní názor, dosud si však myslím, že Liam Metarey byl štědrým, občansky uvědomělým a altruistickým patronem celé naší komunity i poté, co jeho podniky přežily svou dobu. A domnívám se, že dokonce i po tom, čeho se dopustil. Říct dnes něco takového je divné.

Podle mě nezáleží ani na tom, jaké motivy ho k tomu vedly – ne že bych se to snad někdy mohl dozvědět. Mluvím jen o skutečných důkazech toho, co se mu podařilo uskutečnit pro město – pro nás všechny, kdo jsme tady žili – a co se snažil udělat pro celou zemi, doopravdy. Zním některá fakta: že počet obyvatel Saline neklesl ani v letech po druhé světové válce, poznamenaných častým stěhováním, protože Liam Metarey snížil nájemné, jež si kdysi účtoval jeho otec; že Liam Metarey vždycky umožňoval lovcům a rybářům vstup na své pozemky; že na svých pilách a ve svých kamenolomech zaměstnával stovky lidí z města, dokud byly otevřené, a po jejich uzavření pak desítky na svých statcích a v různých menších podnicích; že poskytoval vysokoškolská stipendia dětem místních řemeslníků; že nabídl svým zaměstnancům zdravotní pojištění a penzi dlouho předtím, než to od něj začaly vyžadovat odbory, a že zaplatil rodině každého, kdo se někdy zranil v některé z jeho firem, k vyplacenému

pojištění ještě nějaké peníze navíc. Když jsem byl malý, jednoho dělníka na Metareyovic pile zabil katr a Metareyovi do dnešního dne finančně podporují jeho vdovu. A každý, kdo zná dějiny amerického odborové hnutí, ví, jak zásadní podíl měl Henry Bonwiller – a tím pádem i Liam Metarey – na mnoha jeho úspěších. Není obtížné pochopit, jakou sílu představovali ti muži v našich životech; není obtížné pochopit, proč jsme si jich tolik vážili.

Napadá mě, že se senátor Bonwiller možná považoval i za určitého morálního dědice Eoghana Metareye. Tedy za člověka, který znovu vybuduje to, co začalo díky společenskému vývoji upadat. Henry Bonwiller si i poté, co byl zvolen do Senátu a co si koupil svůj proslulý byt na Páté Avenue nedaleko hotelu Plaza, dál držel dům v Islingtonu a dokonce i tehdy, když byl na vrcholu moci, se o víkendech procházel po Saline se svým kokršpanělem Strýčkem Danem, pojmenovaném po jednom ze zakladatelů skautingu, a nakupoval v místních krámcích, stejně jako to kdysi dělával Eoghan Metarey se svými skotskými loveckými psy. Někteří pamětníci o nich dosud mluví jako o „svaté Trojici“, což podle mě vypovídá o jejich víře v to, že odkaz těchto mužů bude jednotný a trvalý.

A možná, že takový skutečně bude; přesto mezi nimi existovaly rozdíly. Když se Henry Bonwiller zastavil na jídlu U Morleye, což byla salineská verze lepší restaurace, kam se chodilo na steaky, nebo naproti přes ulici u Flanna, v hlavní hospodě ve městě, odboráři zašli dovnitř, aby ho pozdravili. Pokud by tam seděl Liam Metarey, možná by na něj kývli přes okno a nadzvedli čepici – a v případě Eoghana Metareye lze s klidem říct, že by se ani nezastavili a šli dál. Nikoli z nepřátelství, naopak z podřízené úcty. Myslím, že Liam Metarey se většinu života snažil nějak jim tuto úctu vynahradit; a Henry Bonwiller se ji pokoušel využít. Ještě mi nebylo ani jedenáct, a už jsem se několikrát stal svědkem senátorových projevů solidarity: jak si muži včetně mého otce sundali čepice, aby si s ním potřásli rukou, a jak senátor tu a tam přizval pár z nich ke svému stolu. Jeho zářící obličej potěšeně žhnul ve světle barových lamp. A zákon o pracovněprávních vztazích z roku 1966 byl, jak každý ví, téměř výlučně jeho dílo.

Pokud někdo vysloví senátorovo jméno, hrstka místních pamětníků osmašedesátého roku, kteří v zadních prostorách Gervinova obchodu se smíšeným zbožím dosud popíjejí zdarma nabízenou instantní kávu, ještě i dnes uznale pokývne hlavou. Tito muži po celý svůj aktivní život volili Henryho Bonwillera. A stejně jako můj otec odjakživa chápali, že existují těsné vazby mezi Metareyovými a veškerým senátorským počínáním. To jsme si uvědomovali všichni. Právě Metareyovi se zasloužili o jeho zvolení do Senátu a zaujímali význačné místo mezi těmi, kdo vedli jeho prezidentskou kampaň. Ale to ještě není všechno. Nejbližší podnik Metareyových je teď od nás sto padesát kilometrů daleko, nicméně rodina dosud zaměstnává desítky obyvatel města – ty, kdo nechtějí pracovat pro Ikeu či montážní provoz IBM, nebo ty, kdo tam pracovat nemohou. Když na to přijde, jejich štědrost se odjakživa soustředila v obzvláštní míře na mou vlastní rodinu – tedy celý rod Sifterových – a v okolí Saline je mnoho těch, kdo by vám řekli, že nejvíc ze všech přispěli právě mně. Což je další důvod, proč vyprávím tento příběh.

* * *

Navštěvoval jsem tutéž střední školu jako můj otec, ačkoli za jeho časů nenesla jméno Franklina Roosevelta; byla to Vyšší střední škola okresu Carrol. A za otcových časů – alespoň na Vyšší střední škole okresu Carrol – synové horníků nechodili na hodiny algebry či amerických dějin nebo angličtiny. Měli dílny. Psal se rok 1942. Japonsko vyhrávalo válku.

Táta a ostatní studenti praktického vyučování udržovali v pořádku okolní pozemky – zřejmě se to považovalo za jejich úkol. A neměli na starosti jen svoji školu, ale i čtyři základní a dvě nižší střední školy ve městě a všechny ostatní vládní budovy – poštu, městskou knihovnu a veřejný bazén. Podle táty to byl dokonalý způsob vzdělávání.

Chystal se, že jakmile mu bude sedmnáct, dá se k vojsku. To si zřejmě myslel i onoho květnového dne v předposledním ročníku střední školy, kdy mu řekli, ať vyleze na střechu a opraví klimatizaci. Japonci zrovna obsadili Barmu a Corregidor a dva dny předtím potopili letadlovou loď *Lexington*. Do Austrálie se však nedostali: americké námořnictvo je

zastavilo. To byl také titulěk týdeníku *Běh času*, jenž se ten týden promítal v kině Impérium, dalším daru Eoghana Metareye městu. A právě tehdy se můj otec rozhodl, že tou pravou součástí ozbrojených sil je pro něj námořnictvo.

Oknem jedné třídy se dostal na požární schodiště, pak vylezl po žebříku na střechu a přes zábradlí na vrchol budovy. Bylo horké odpoledne a boty se mu lepily k asfaltové krytině. Jako klimatizace se v té době používaly akumulátory ledu, které byly v jejich škole umístěny nad sálem. Když táta přešel střechu, vstoupil do strojovny a vytáhl rozdělovač na podlahu vedle sebe, zjistil, že vidí dírou ve stropě přímo na pódium. Spatřil temeno dívčí hlavy.

Ta dívka měla na sobě kostým, jakési žluté šaty. Náhle se zatočila, až kolem ní zavířila rozšířená žlutá sukně. Táta si uvědomil, že zřejmě hraje v nějaké divadelní hře. Ještě nikdy žádnou neviděl. Kousek od ní byl na prknech udělaný křížek z tmavé lepicí pásky; přitáhla si židli, aby ho zakryla, a pak se na ni posadila, trochu víc vpravo: viděl teď zboku část jejího obličej a kousek kotníku. Co možná nejtíšeji odcháhl rozdělovač po podlaze ke zdi, a když jej o ni opřel, uslyšel tu dívku, jak odříkává text: „Děkuji, matinko, tady se mi sedí docela pohodlně.“* Zvedla se ze židle a znovu se zatočila. Tentokrát se žlutá sukně rozvířila ještě víc, takže zahlédl zelený lem. Odložil francouzské klíče a lehl si, aby mohl dívku pozorovat.

Než shlédl další divadelní hru, uplynulo mnoho let – ve skutečnosti více než šedesát. Ten týden však nakonec viděl tu, již nacvičovala; napsal ji Oscar Wilde. A o měsíc později se dal k námořnictvu. Pak strávil dva roky v Tichomoří, kde se staral o hydrauliku křížníku *Louisville*. Když se jeho služba chýlila ke konci, jejich loď byla v Jihočínském moři zasažena dvěma letadly kamikadze, a jak strojovnu zaplnil kouř, táta se přistihl, že vzpomíná na to, co kdysi viděl obdélníkovou dírou ve stropě – na kaštanové vlasy toho děvčete v kontrastu se zelenou stuhou.

Po zkoušce tenkrát slezl dolů a zadním vchodem se dostal na jeviště. Byla tam elektrická rozvodná skříň. Stál před ní a odšroubovával a zašroubovával pojistku, dokud se dívka

* Oscar Wilde: *Jak je důležité mítí Filipa*, přel. J. Z. Novák

znovu neobjevila. V šatně se zřejmě převlékla, protože už na sobě měla normální školní oblečení.

„Vyšla by sis se mnou někdy?“ zeptal se jí.

Pohlédla na něj. „Proč bych měla chtít?“

„Protože jsi krásná.“

„To není důvod.“

„Tak proto, že se chystám do války.“

Ukázala na jeho boty. „Roznášíš nám asfalt po jevišti.“

„Promiň,“ omluvil se. Shýbl se, aby to po sobě utřel. „Tak vyšla?“

„Vždyť ani nevíš, jak se jmenuju.“

„A řekla bys mi to?“

„No dobře. Anna.“

„Anna? A dál?“

„Anna Bainbridgeová.“

„Takže, vyšla by sis se mnou, Anno Bainbridgeová?“

„Nemám zájem.“

„Co kdybych přišel na představení?“

Znovu se podívala na jeho boty. „Myslím, že by se ti to nelíbilo.“

„Třeba tě překvapím.“

„Tak přijď, jestli chceš. Tohle je přece svobodná země.“

„Jsi si jistá?“

„Ano, jsem.“ Ukázala na zem. „Neutřel jsi to všechno.“

Ještě jednou se sklonil.

„Já jsem Grange Sifter,“ řekl, když se napřímil.

A když se můj otec za víc než deset let vrátil do Saline, Anna Sifterová, rozená Bainbridgeová, po porodu mrtvého dítěte a potratu dvojčat v pokročilém stadiu těhotenství přivedla na svět mne.

* * *

Jakmile otcovo působení na křižníku *Louisville* skončilo, přeložili ho do námořních doků v Grotonu a právě tam si ho poprvé všiml jeden z předáků Liama Metareye; ode dne, kdy se táta vrátil do Saline, pak pracoval na nájemních domech Metareyových. Ty domky se vyznačovaly solidní krásou, jakou už dnes nespíš nikde nenajdete, leda v těch nejlepších čtvrtích. Měly hluboké přední verandy zastíněné červenými duby, střechy s velkými převisy, díky nimž se déšť nedostal

k základům, a výjimečné schody z cihel položených do kosočtvercového vzoru lemovaného vzorem rybí kosti. Když jsem byl malý, jeden z mých strýčků dosud stavěl ty střešní převisy a jiný zase ty cihlové schody. Metareyovi byli schopní udělat hodně pro to, aby udrželi své čtvrti v dobrém stavu, částečně proto, že vlastnili pily a cihelnu a železárný, ale také z toho důvodu, že zaměstnávali muže, jako byl můj otec a jeho bratři, kteří jim byli víceméně neustále k dispozici.

Na začátku střední školy jsem začal nosit otci letovací lampu, již používal k opravám olověných spojů. To byla moje sobotní práce. V roce 1970 byste v okruhu osmdesáti kilometrů od Saline nejspíš nenašli ani tučet trubek spojených olovem, ale táta mě to stejně naučil. Letovací lampa byla ocelová baňka velikosti lucerny s uzavíracím ventilem a knoflíkem pro přívod vzduchu, který se smíchal s benzínem v prudký syčivý plamen. Tavil jsem olovo v nádobce, až změnilo barvu z černé v stříbrnou a nakonec v třešňově rudou; pak jsem ho nalil na potřebné místo. Táta se staral, abych si byl stále vědom všech nebezpečí: z výparů se mi může začít motat hlava; olovo musí být tekuté jako polévka, jinak spoj nebude těsnit; vlhké instalace mohou explodovat. Nosil jsem mu i temovadla a těsnění a kotouče koudelce, jež mi zanechávala za nehty pach dehtu. Každé pondělí jsem si před odchodem do školy zkontroloval ruce, zda mi nesmrdí.

V té době se stavěly i nové domy, ale na těch pracovali jen odboráři, kteří zůstávali o sobotách doma. Byly určené rodinám, jež se tehdy stěhovaly na svah Shelter Bend Hill pár kilometrů západně od nás rychlostí zhruba deseti ročně: IBM rozšiřovala svůj závod na tranzistory v Islingtonu a potřebovala nové manažery. Ti si objednávali cihlové domy v koloniálním stylu s mohutnými komíny či ověžičkovaná viktoriánská sídla jako z dob královny Anny, která měla přízeň z cihel a první patro z překládaného cedru. Táta v nich dělal vodovodní a kanalizační rozvody a přípojky. Samozřejmě se v nich dosud používaly jen Metareyovy trubky a Metareyovy cihly a také Metareyovo dřevo, a přestože nákladáky stavební společnosti měly na zelených dveřích vyvedené bílým písmem jméno společnosti – *O'Shaughnessy Erie* –, bylo nám všem jasné, že i tato firma tvoří součást impéria Liama Metareye.

Jednoho dne mě táta poprosil, abych mu pomohl s kanalizačním potrubím, jež se rozbilo na pozemku samotných Metareyových. Bylo to na jaře druhého roku mé školní docházky na Střední školu Franklina Roosevelta. Do potrubí pronikly kořeny obrovského dubu, který jim tam rostl, majestátního stromu s rozložitou korunou, jehož nejnižší větve se táhly od vrcholku hlavního trávníku přes celou příjezdovou cestu až k nejvyšším schodům verandy. „Víš, co to znamená?“ zeptal se mě táta jednou v sobotu při snídani.

„Co?“

„Znamená to, že tam budeme muset kopat zubním kartáčkem.“ Napil se kávy. „A stříhat nůžkama na nehty.“

„Za stříhání nehtů to nejsou špatné peníze,“ poznamenala máma, jež se starala o rodinný rozpočet.

Vstali jsme ještě před svítáním a ona nám nachystala vejce a sekanou. Teď pro nás připravovala na lince u sporáku sendviče se sardinkami a při tom zkoumala list papíru, na němž byl vyražený obrázek téhož dubu, pod kterým jsme měli pracovat. Poznal jsem, že si čte platební podmínky.

„Řekl bych, že to budou tak tři metry,“ podotkl táta. „A za pěkného horka.“

„V tom případě byste už asi měli vyrazit, nemyslíš?“ ozvala se máma.

„To máš pravdu, láska.“

A přesně to jsme také udělali, ještě než se vůbec rozbřesklo. Koruna stromu opisovala široký kruh kolem kanalizačního potrubí, a když jsme dorazili do Aberdeen West, táta se dal ve světle lampy do práce; železným bodcem hledal v zemi rozmístění kořenů. Velký dům dosud tonul ve tmě. Táta si pohvizdoval písničku o irském rebelovi Roddym McCorleym, ale potichu, a tu a tam vzhlédl k oknům. Když byl hotový s bodcem, pustili jsme se do kopání, ale dostali jsme se sotva do hloubky našich bot, a už jsme museli vyměnit lopaty za rýče, jejichž úzké čepele jsme vráželi mezi kořeny. Byly všude. Hvízdání ustalo. Otec jemně odtáhl konec jednoho kořene, avšak jen co ho pustil, šlahoun spadl zpátky do díry. Táta tam stál a díval se na něj ve svitu vycházejícího slunce, jež bylo dosud bledé, nicméně mě již hrálo do zad. „Co bys tady použil, Coreyi?“ zeptal se mě nakonec.

„Polosmyčku?“

„Ta by nebyla dost jemná. Pan Metarey nám platí za to, že tomu stromu neublížíme.“

„Tak dvě polosmyčky a jedno ovinutí.“

„Přesně to bych udělal já,“ řekl. „Nebo dvousmyčkový bulinový uzel.“

Než jsme ten krátký úsek prohloubili do výšky pasu, bylo už téměř poledne. Christian, která se mnou chodila do třídy, jsem neviděl, ale brzy poté, co jsme se pustili do práce, vyšla ven její sestra Clara a posadila se na schody před domem, ani ne šest metrů od nás. Četla si. Občas knihu odložila, zavřela oči, jako by o něčem přemýšlela, a pak ji opět vzala do ruky. Odjakživa jsem byl zvyklý tvrdě pracovat, přesto jsem si nyní neustále uvědomoval její přítomnost; nemohl jsem si pomoci.

Potrubí se skrývalo ještě dalších třicet až šedesát centimetrů pod námi. Obklopovala mě síť úponků jemně zavěšených v celé řadě smyček, jež jsem vytvářel ze zednického provázku. Napříč výkopem se dosud táhla pavučina silnějších hlavních kořenů, které se křížily stejně složitě jako větve v koruně stromu, a v téhle hloubce jsme se přes ně museli ohýbat, abychom mezi nimi mohli kopat. Rukavice jsem už měl úplně promočené.

Když jsem si jednu sundal, abych uvolnil konec kořene, všiml jsem si, že táta odložil lopatu; vzhlédl jsem a spatřil, že vedle výkopu stojí Liam Metarey. „Tak tohle je vaše tajemství, chlapi,“ pravil a skočil dolů mezi nás. „Že je to tak? Tady dole musí být o dobrých deset stupňů chladněji.“

„Boží klimatizace,“ odpověděl mu táta bez váhání – přesně takovéhle poznámky jsem se snažil naučit dělat. Pak si začal znovu hvízdát „Roddyho McCorleyho“.

Pan Metarey si přehodil vázanku přes rameno a poklekl, aby si prohlédl odvedenou práci. „A líbí se mi, jak jste zajistili ty kořeny,“ řekl. Nadzvedl jednu z mých smyček. „Byl bych rád, kdyby se mnou nějaký chirurg z Park Avenue zacházel stejně dobře.“

Otec se usmál. „Vynalézavost amerického pracujícího muže,“ podotkl.

„Zvolni trochu, synku,“ pravil pan Metarey, když vylezl ven z výkopu. Otíral jsem si zpocený obličej suchým cípem košile. Obrátil se k otci. „Copak neví, že je placený od hodiny?“

Táta se přidušeně zasmál; nebyl to ani tak zvuk, jako spíš lehké zachvění hrudi. „Je to pracant, to se musí nechat.“ Byl představitelem místní odbočky odborového svazu instalatérů a všichni ho měli rádi. „Ale nechápu, kde k tomu přišel,“ dodal.

„Mně je naprosto jasné, kde k tomu přišel,“ prohlásil Liam Metarey a zamířil zpátky domů.

Někdy kolem poledne, když jsme dojídali sendviče, se objevila Christian. Překročila sestru a došla k výkopu, na jehož bednění nám položila džbán s limonádou. Otec odmítl – i za těch nejteplejších dnů pil čaj –, ale já jsem si po chvilce dal. Vypil jsem celou sklenku a ona mi bez ptaní nalila další.

Clara odložila knihu a pozorovala nás z verandy. „Žízeň?“ zvolala.

„Je jenom zdvořilý,“ odpověděla jí na to Christian.

„To je dobře. Mám ráda zdvořilé lidi.“

Vypil jsem i druhou sklenku a Christian mi nalila ještě jednu. Ve škole jsme spolu téměř nemluvili, ale chodili jsme spolu na hodiny angličtiny. „Pij, kolik chceš,“ řekla mi potichu. „Z mé sestry si nic nedělej.“

Sledoval jsem ji, jak kráčí zpátky přes dvůr. Na verandě musela znovu překročit Claru.

„Dávej pozor, Coreyi,“ připomněl mi táta.

V této hloubce se již v horní vrstvě půdy objevoval jíl, k jehož odstraňování jsem musel používat krumpáč. Kusy jílu byly obklopené široce rozvětvenými pavučinami kořenů, které bylo nutné uvolnit, než jsem je mohl zcela vytáhnout. Ale já jsem už v tomhle věku rád pracoval. Vyhovoval mi pocit disciplinovanosti, jež mi to skýtalo a jenž mi dovoloval uniknout myšlenkám. Než slunce kleslo za vysoký štít domu, měli jsme už uvolněný celý hlavní kořen a všechny vedlejší, které z něj vyrůstaly; a krátce nato jsem z opačného konce díry vypáčil hroudu jílu a narazil na samotnou obrubu prasklé kanalizační roury. Zatímco se výkop nořil do stínu, odkopával jsem okolní zeminu a dlátem odsekával nános jílu kolem hrdla potrubí, až jsem konečně vytáhl dlouhou vlákni- tou hroudu přesně ve tvaru spoje.

Právě v té chvíli jsem za sebou znovu uslyšel Clařin hlas. „Ty to nechceš?“ otázala se.

Otočil jsem se. Sešla ke mně z verandy s knihou v ruce. „Zdá se mi, že tu limonádu nepiješ.“

„Snažím se nevypít ji celou najednou,“ odpověděl jsem jí a zasmál se. Ona na mě však dál upírala pohled.

Zvedl jsem lopatku. „Co to čteš?“ zeptal jsem se jí.

„To neznáš.“ Zašklebila se. „Smrdí to tu rybama.“

„Sendviče se sardinkama,“ vysvětlil jsem jí. Ještě jednou jsem se usmál, ale ona na mě jen mlčky shlížela. Oklepal jsem si lopatku o botu. „Tak jo,“ řekl jsem. „Zpátky do práce.“

Podržela sklenku s limonádou proti slunci. Až do půlky se na ní třpytily kapky vody. „Myslím, že když to nechceš,“ pravila, „tak to nejspíš vypiju já. Nevadí? Tady venku je hrozně vedro.“ Dlouze se napila a pak sklenku opět odložila. Zamrkal jsem, protože mi do očí svítilo slunce; přikývl jsem a znovu se usmál – takový jsem tehdy byl. Konečně jsem se od ní odvrátil a sklonil se zpátky do výkopu.

Pár minut nato jsem uslyšel čísi kroky. Tentokrát jsem se neotočil. Pracoval jsem teď na dně, kde jsem odkopával hlínu podél obnažené roury, a když se ten člověk zastavil na bednění, nechal jsem hlavu skloněnou. Na opačném konci příkopu jsem viděl tátovy nohy. Zvedly se a jeho kolena a boty se obrátily. Nakonec jsem uslyšel hlas pana Metareye. „Tady máš, Coreyi,“ pravil tónem, který zněl pobaveně. „Přinesl jsem ti novou.“

* * *

Celá naše čtvrtě, již kdysi spásali clydesdaleští tažní koně Eoghana Metareye, byla v době, kdy jsem vyrůstal, dosud posetá jeho obrovskými duby a platany a jeho uměle vybudovanými ochrannými vyvýšeninami zarostlými travou, a to vše se nacházelo uvnitř kamenné zdi vytesané lidskou rukou. Tu zeď přerušoval na její klikaté pouti potok, který byl tak úzký, že se dal přeskočit; říkávali jsme mu řeka Lét-hé, přestože si myslím, že ani naši rodiče nevěděli, co to jméno vlastně znamená. Domy, v nichž jsme všichni žili, byly navlas stejné dvoupodlažní cihlové dvojdomky se společnou zdí uprostřed, což bylo v té době neobvyklé: někdo zřejmě šetřil cihlami. Během krátkého období po první světové válce, kdy Eoghan Metarey pobýval v Evropě, jakýsi holandský stavitel z Buffala podvedl rodinu Metareyových a nasázel ty domky v řadách po šesti na každé čtyři tisíce metrů čtverečních. Byly uspořádané v rozšiřujících se obloucích kolem

panství Aberdeen West, jako chaloupky zemědělských dělníků obklopující velkostatek, a končily nedaleko vjezdu k Metareyovým, který tvořily sloupy a do nich vsazená železná brána. Ta byla pochopitelně z Metareyovic železa, a ty sloupy zase z Metareyovic vápence.

Když jsem jednou ráno cestou do školy procházel kolem, z brány vyšla Christian. „Nevím, proč je moje sestra taková,“ řekla.

„Jaká?“

Bylo to poprvé, co se kdy zastavila, aby si se mnou promluvila.

„Však víš,“ pravila. „Jak ti vypila tu limonádu. Přivádí mě k zuřivosti. Nás *všechny*. Chtěla jsem se ti omluvit. Tobě i tvému otci.“

„Nemusíš se mi za nic omlouvat, Christian. Ani Clara. Vypil jsem toho dost. Byl jsem rád, že jsem dostal vůbec něco.“

„Je od tebe hezké, že to říkáš.“

„Vážně jsem byl rád, namouduši.“

„Možná ano,“ připustila. Odložila si knihy na zem vedle pěšiny. „Nebo taky ne. Ale ať tak či onak, stejně je to od tebe milé.“

Pokrčil jsem rameny.

Pohlédla na mě. „Jsi jiný než ostatní,“ prohlásila. „Opravdu.“

Zadíval jsem se jinam.

„Vážně *jsi*. Lišíš se od ostatních kluků. To se dá poznat už teď.“ Pak se chytila jednoho ze sloupů u vjezdu a vyhoupla se nahoru. „Ale Clara je už stejně v průšvih,“ řekla.

„Kvůli té limonádě?“

„Ne. Limonáda za to nemůže. Podej mi ty knížky a já ti to povím.“

Poslechl jsem ji a Christian si dala knihy pod sebe, aby měla na čem sedět. „V *pořádném* průšvih,“ prohlásila. „Netrvalo jí to ani týden.“ Ukázala kamsi za nás. „Podívej, co provedla s tátovou dílnou.“

Otočil jsem se. Na vzdáleném konci řady vysázených smrků se podél jedné z garáží pohybovali dva muži.

„Táta je bez sebe vzteky,“ pravila a zavrtěla hlavou. Přehodila si vlasy přes rameno dozadu. „Spálila ji.“

„Cože?“

„Až do základů.“

„Schválně?“

Pátřavě se na mě zahleděla; v jejích zelených skotských duhovkách se objevil stříbrný lesk, kterému jsem se později naučil rozumět. „Moje sestra dělá všechno schválně,“ řekla. Seskočila dolů. „Pojď, ukážu ti to.“

Prošli jsme mezi stromy a na druhé straně příjezdové cesty jsme našli Giba Burla a Sandyho Blounta, dva muže, jež táta znal, jak strhávají zbytky budovy. Zbyly z ní jen čtyři zčernalé sloupy, které dosud nespadly jen díky kusům ohořelého vnějšího obložení, jež je podpíraly.

„Půjde do polepšovny,“ poznamenala Christian.

Na jednom ze sloupků ještě pořád viselo náradí, a jak jsme tam stáli, Sandy Blount vzal z držáku hoblík, rozhlédl se a naznačil, že si ho nenápadně strčí do kombinézy. Uvědomil jsem si, že neví, že je pozorujeme, a tak jsem si stoupl před Christian. Zahoukal vlak s uhlím. „Přijdeme pozdě do školy,“ řekl jsem.

Christian se jen zasmála a vyšla na mýtinu; když ji Sandy spatřil, položil hoblík zpátky na hromadu k ostatním věcem.

* * *

Jednou v sobotu časně ráno u nás během snídane někdo zaklepal na dveře. Táta šel otevřít, a když se vrátil, řekl: „To je zajímavé – je tady pan Metarey.“

„Cože?“ Máma se zvedla a vyšla na zadní verandu, kde bylo nad dřezem na praní zrcadlo. „Tady? Vždyť sotva vyšlo slunce.“

„Chce mluvit s Coreym.“

Stáhla si vlasy do uzlu a upevnila ho gumičkou.

„Se mnou?“ zeptal jsem se.

„Na verandě.“

„Pozvi ho dál, zlato.“ Máma se naklonila blíž k zrcadlu. „Grangere –“ řekla.

„On nechce. Prý by nás nerad rušil od snídane.“

„Vždyť nás neruší. Doufám, žeš ho pozval dovnitř. Jak vypadám?“

„Vypadáš nádherně, lásko moje,“ pravil otec. „Jako vždycky. To víš, že jsem mu řekl, ať jde dál. Nechtěl nás obtěžovat.“

„Co mám dělat, tati?“

„Jdi si s ním promluvit, Coreyi. Je tam venku a čeká na tebe. Buď tam jdi, nebo nenápadně uteč. Pojď,“ pravil a přesunul se k oknu, „podržím ti ho.“

„Grangere,“ napomenula ho máma.

Když jsem vyšel na verandu, pan Metarey stál na trávníku. „Mrzí mě, že jsem tě vyrušil od snídaně,“ omlouval se. „Říkal jsem tvému otci, že klidně přijdu jindy.“

„To vůbec nevádí, pane.“

„Prý máte kukuřičnou kaši.“

„Ano.“

„Tak to bych tě rozhodně nerad zdržoval.“

„Děkuji vám.“

Zasmál se. „Jsi dobře vycvovaný. Kéž bych dokázal přimět své děti, aby se ke mně chovaly stejně hezky.“

„Myslím, že to už dělají, pane Metareyi.“

Připadalo mi, že na mě upřel zkoumavý pohled. Měl jsem na sobě wranglerky a modrou košili s dlouhým rukávem, své každodenní oblečení.

„Co budeš dělat letos v létě, Coreyi?“

„Nejspíš budu pracovat pro tátu.“

„Mluvil jsem s tvou matkou.“

Podíval jsem se na něj.

„Potřebujeme někoho, kdo by nám vypomohl kolem domu.“

„Ano, pane.“

Založil si ruce, zhoupl se na patách a usmál. „Nabízím to tobě, synku. Tu práci. U nás v Aberdeen West.“

„Nabízíte ji *mně*?“

„Ano, mladý muži. Už jsem viděl, jak umíš pracovat. Ušetří mi to námahu s pohovorem. Kdybys byl pro, mohl bys začít hned zítra. Chtěl bys?“

„No, ano,“ řekl jsem. Vzpomněl jsem si na Christian. „To bych opravdu chtěl, pane. Děkuji vám.“

AMERIKO
AMERIKO
ETHAN
CANIN

EDICE SVĚTOVÁ PRÓZA

Z anglického originálu *America America*

přeložila Michaela Ponocná

Návrh obálky Sarah Greeno

Typografie Vladimír Verner

Vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,

v Praze roku 2009 jako svou 916. publikaci

Odpovědná redaktorka Marie Válková

Vydání první. AA 21,86. Stran 432

Vytiskla tiskárna Finidr, s. r. o.

Doporučená cena 388 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,

Praha 3, Víta Nejedlého 15

e-mail: info@ivysehrad.cz

www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7429-003-9